

עין משפט
נר מצוה

טו:

מִי דמי התם אין אדם מצווה עַל שביחת בהמתו בשביעית. פירש הקונטנ' הלכך ליכא למיגזר משום שכירות ושאלה ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אצל גבי עובד כוכבים לענין שנת אדם מלווה על שציתת בהמתו בשנת למיגזר משום הני עד כאן לשון הקונטרס וקשיא דא"כ מאי קפריך והרי שדה והא לא שייך זה שאלה ונסיוני מדע דהא לא אסרינן מכירת שדה לעובד כוכבים מהאי טעמא כי היכא דאסרי' בזהמה גסה לכך נראה לפרש התם אין אדם מלווה על שציתת בהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור תלוי בגוף הבהמה אלא בגוף הקרקע ואפילו השאיל פרטו לעובד כוכבים לחרוש זה בשביעית אין שום איסור שביעית על הבהמה דלין כאן גנאי ויש להמיר למכור לישראל חשוד מטעם תלייה דלימיר לשחיטה וזנה אצל גבי שנת שהאיסור תלוי בגוף הבהמה ואיכא איסור לבעלים אס יחרוש זו העובד כוכבים לפיכך אין להמיר למכרה מטעם תלייה דשחיטה ופריך והי שדה דאדם מלווה על שציתת שדה וכשהוא ציד ישראל אחר יש זו איסור דאורייתא אס ורע זו ישראל ותלינן להיתא: **והרי ב"ים בו'**. תימנה ודקארי לה מאי קארי לה וכי לא היה יודע דשאני כלים משום שלא היה צמה לתלות וכל מה שהתרנו אינו אלא מטעם תליית שחיטה והוצירה ושמא י"ל דהוה ס"ד דמקשה דהכא נמי יש ד' לתלות שגלובך שנה אחרת הוא קונה ואפי' הכי אסור:

והמזרה. פ"ה שהוא רחמ שהופינן זה התצואה וקורין אותה פל"א וקשיא דהא כתיב (ישעיה ו') צרחת וצמורה אלמא תרי מילי נינהו לכך פרי" דהוא כלי א' של מחרישה: **והדרקך**. פ"ה הוא מרא שקורין פשויר' וקשיא לרי" דהא אמרינן (צ"ה דף י:) והוא שיש לו דקר נעוץ ואין דרך ו' [מרא] להניחו נעוץ בקרקע לכך נראה לו שהוא כלי המחרישה שקורין קולטר"א וזכרו להיות נעוץ בקרקע:

רבה ובין חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים. ומפרש טעמיה דאיכא למיתלי ליישראל מוצין ליה וקשיא דהא רבה גופיה דמי לעיל טעמא דרז הונא דתליית שחיטה דפריך מי דמי וי"ל דלצתר דשמע מיניה קבלה איהו עוד יי"ל דלא דמי דלעיל ליכא למיתלי כל כן בשחיטה דרובא לרדיא זני ולספרים דגרסי לעיל רבא והכא רבה ייחא: **לעובד כוכבים מובין** א"ה לישראל לא מובין בו'. וצמסקנא מסקינן דאסור למוזנן לישראל חשוד וא"ת מאי שגא מלפני דלפני דלעיל (דף יד.) וי"ל דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אס העובד כוכבים ימכור לחצירו אצל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרין שלא יצא שום ישראל ל ידי תקלה על ידינו הר"ר אלחנן ועוד דחד לפני הוא שלא יחטא ישראל בשאלה ושכירות ונסיוני: **רד"ה** בתריה. אע"ג דלעיל תלינן אימור דלשחיטה וזנה הכא לא תלינן דלישראל מוזנן לה שכן ימכור לזה כמו לזה:

^{[פרכאי}

מִי דמי התם אין אדם מצווה עַל שביחת בהמתו בשביעית. פירש הקונטנ' הלכך ליכא למיגזר משום שכירות ושאלה ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אצל גבי עובד כוכבים לענין שנת אדם מלווה על שציתת בהמתו בשנת למיגזר משום הני עד כאן לשון הקונטרס וקשיא דא"כ מאי קפריך והרי שדה והא לא שייך זה שאלה ונסיוני מדע דהא לא אסרינן מכירת שדה לעובד כוכבים מהאי טעמא כי היכא דאסרי' בזהמה גסה לכך נראה לפרש התם אין אדם מלווה על שציתת בהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור תלוי בגוף הבהמה אלא בגוף הקרקע ואפילו השאיל פרטו לעובד כוכבים לחרוש זה בשביעית אין שום איסור שביעית על הבהמה דלין כאן גנאי ויש להמיר למכור לישראל חשוד מטעם תלייה דלימיר לשחיטה וזנה אצל גבי שנת שהאיסור תלוי בגוף הבהמה ואיכא איסור לבעלים אס יחרוש זו העובד כוכבים לפיכך אין להמיר למכרה מטעם תלייה דשחיטה ופריך והי שדה דאדם מלווה על שציתת שדה וכשהוא ציד ישראל אחר יש זו איסור דאורייתא אס ורע זו ישראל ותלינן להיתא: **והרי ב"ים בו'**. תימנה ודקארי לה מאי קארי לה וכי לא היה יודע דשאני כלים משום שלא היה צמה לתלות וכל מה שהתרנו אינו אלא מטעם תליית שחיטה והוצירה ושמא י"ל דהוה ס"ד דמקשה דהכא נמי יש ד' לתלות שגלובך שנה אחרת הוא קונה ואפי' הכי אסור:

והמזרה. פ"ה שהוא רחמ שהופינן זה התצואה וקורין אותה פל"א וקשיא דהא כתיב (ישעיה ו') צרחת וצמורה אלמא תרי מילי נינהו לכך פרי" דהוא כלי א' של מחרישה: **והדרקך**. פ"ה הוא מרא שקורין פשויר' וקשיא לרי" דהא אמרינן (צ"ה דף י:) והוא שיש לו דקר נעוץ ואין דרך ו' [מרא] להניחו נעוץ בקרקע לכך נראה לו שהוא כלי המחרישה שקורין קולטר"א וזכרו להיות נעוץ בקרקע:

רבה ובין חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים. ומפרש טעמיה דאיכא למיתלי ליישראל מוצין ליה וקשיא דהא רבה גופיה דמי לעיל טעמא דרז הונא דתליית שחיטה דפריך מי דמי וי"ל דלצתר דשמע מיניה קבלה איהו עוד יי"ל דלא דמי דלעיל ליכא למיתלי כל כן בשחיטה דרובא לרדיא זני ולספרים דגרסי לעיל רבא והכא רבה ייחא: **לעובד כוכבים מובין** א"ה לישראל לא מובין בו'. וצמסקנא מסקינן דאסור למוזנן לישראל חשוד וא"ת מאי שגא מלפני דלפני דלעיל (דף יד.) וי"ל דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אס העובד כוכבים ימכור לחצירו אצל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרין שלא יצא שום ישראל ל ידי תקלה על ידינו הר"ר אלחנן ועוד דחד לפני הוא שלא יחטא ישראל בשאלה ושכירות ונסיוני: **רד"ה** בתריה. אע"ג דלעיל תלינן אימור דלשחיטה וזנה הכא לא תלינן דלישראל מוזנן לה שכן ימכור לזה כמו לזה:

מִי דמי התם אין אדם מצווה עַל שביחת בהמתו בשביעית. פירש הקונטנ' הלכך ליכא למיגזר משום שכירות ושאלה ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אצל גבי עובד כוכבים לענין שנת אדם מלווה על שציתת בהמתו בשנת למיגזר משום הני עד כאן לשון הקונטרס וקשיא דא"כ מאי קפריך והרי שדה והא לא שייך זה שאלה ונסיוני מדע דהא לא אסרינן מכירת שדה לעובד כוכבים מהאי טעמא כי היכא דאסרי' בזהמה גסה לכך נראה לפרש התם אין אדם מלווה על שציתת בהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור תלוי בגוף הבהמה אלא בגוף הקרקע ואפילו השאיל פרטו לעובד כוכבים לחרוש זה בשביעית אין שום איסור שביעית על הבהמה דלין כאן גנאי ויש להמיר למכור לישראל חשוד מטעם תלייה דלימיר לשחיטה וזנה אצל גבי שנת שהאיסור תלוי בגוף הבהמה ואיכא איסור לבעלים אס יחרוש זו העובד כוכבים לפיכך אין להמיר למכרה מטעם תלייה דשחיטה ופריך והי שדה דאדם מלווה על שציתת שדה וכשהוא ציד ישראל אחר יש זו איסור דאורייתא אס ורע זו ישראל ותלינן להיתא: **והרי ב"ים בו'**. תימנה ודקארי לה מאי קארי לה וכי לא היה יודע דשאני כלים משום שלא היה צמה לתלות וכל מה שהתרנו אינו אלא מטעם תליית שחיטה והוצירה ושמא י"ל דהוה ס"ד דמקשה דהכא נמי יש ד' לתלות שגלובך שנה אחרת הוא קונה ואפי' הכי אסור:

והמזרה. פ"ה שהוא רחמ שהופינן זה התצואה וקורין אותה פל"א וקשיא דהא כתיב (ישעיה ו') צרחת וצמורה אלמא תרי מילי נינהו לכך פרי" דהוא כלי א' של מחרישה: **והדרקך**. פ"ה הוא מרא שקורין פשויר' וקשיא לרי" דהא אמרינן (צ"ה דף י:) והוא שיש לו דקר נעוץ ואין דרך ו' [מרא] להניחו נעוץ בקרקע לכך נראה לו שהוא כלי המחרישה שקורין קולטר"א וזכרו להיות נעוץ בקרקע:

רבה ובין חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים. ומפרש טעמיה דאיכא למיתלי ליישראל מוצין ליה וקשיא דהא רבה גופיה דמי לעיל טעמא דרז הונא דתליית שחיטה דפריך מי דמי וי"ל דלצתר דשמע מיניה קבלה איהו עוד יי"ל דלא דמי דלעיל ליכא למיתלי כל כן בשחיטה דרובא לרדיא זני ולספרים דגרסי לעיל רבא והכא רבה ייחא: **לעובד כוכבים מובין** א"ה לישראל לא מובין בו'. וצמסקנא מסקינן דאסור למוזנן לישראל חשוד וא"ת מאי שגא מלפני דלפני דלעיל (דף יד.) וי"ל דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אס העובד כוכבים ימכור לחצירו אצל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרין שלא יצא שום ישראל ל ידי תקלה על ידינו הר"ר אלחנן ועוד דחד לפני הוא שלא יחטא ישראל בשאלה ושכירות ונסיוני: **רד"ה** בתריה. אע"ג דלעיל תלינן אימור דלשחיטה וזנה הכא לא תלינן דלישראל מוזנן לה שכן ימכור לזה כמו לזה:

^{[פרכאי}

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ומנא סימרא. דהיכא דליכא ט' למיתלי במכירה דלפני עור תלינן לקולא דמתן כו': לא ימכור לו פרה החורשת בשביעית. ישראל החשוד על השביעית לא ימכור לו חצירו פרה המלומדת לחרוש משום לפני עור וגו' ט': אין אדם מלווה על שציתת בהמתו בשביעית. הלכך ליכא למיגזר משום שאלה ושכירות ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אצל גבי עובד כוכבים לענין שנת אדם מלווה על שציתת בהמתו בשנת ואיכא למיגזר משום כל הני: אדם מלווה על שציתת שדה. שנת שצתון יהיה לארץ ט': לא ימכור. לו לישראל החשוד על השביעית: שדה ניר. חרושה דסתמא לזריעה קיימא ועבר אלפני עור: להוצירה. לעשותה שדה צור של זרענה: המחרישה וכל כליה. דסתמייה לעבודת קרקע ט' והשתא לאו משום שגא דלקמיה הכא קא זצין לזה שהרי כל שעה הן מלווין: המורה. פל"א שצו וזרה את הגורן לרוח להעביר הקס וכשאין גורן עודר זה את הקרקע: והדקר. מרא פישור"א: דאיכא למיתלי. כגון בזהמה וסדה ניר דשדה אדם קופץ לקנותו משום דאינו מניו לו כל שעה לקנות ומשום שגא ו' דלקמן קא זצין ליה: דאיכא למיתלי. כגון כלים הללו: **חמרא**. ליכא למיתלי בשחיטה: לישראל לא מוצין ליה. בתמיה. הלכך תלינן בישראל: בהמום זכרים אצל. עובדי כוכבים זכרים דרבעי להו: נקבות אצל. עובדות כוכבים נקבות דמפרש צפ' שני (לקמן דף כב:) דעובדי כוכבים מלווין אצל נשי חציריהן וימנינן דלא משכח לה ורבע לבהמה דישאל: ואז"ל זכרים אצל נקבות. לפי שעובדת כוכבים נרבעת לזכר: ואין מוסרינן בהמה לרועה. עובד כוכבים משום רביעה: ואין מסוייחדין עמם. שחשוד על שפיתות דמים: ואין מוסרינן להם סיטונ. דמשכי ליה למינות ועוד משום משכנ זכור והן מוזהרין עליו דכתיב (נבאלא ז') ודבך בלשמו ולא בזכור ט': אלמא לא חשידי כותים ארביעה ואפי' הכי קתני בצרייתא קמייתא דבהמה דקה תליא צמנהגא הא בהמה גסה אסור לצוני להו אלמא משום דהדר מוצין ליה לעובד כוכבים חיישינן: אין מוסרינן להן. לעובדי כוכבים: לא זיין. סיף ורומח: כלי זיין. בית יד לרומח ודן לסיף: סדן. לשום זו רגלי איש וצלשון אשכנז שטור"ק בלעז"י ציפ"י: כנלים. כיו"ש בלעז"י: שלשלאות. פרוי"ש

וכל הך משום דלא ליקוי צהו ישראל: מ"ט. אבות קאי: אי יימא. משום דכותים מתייחדין עמהם אלמא לא חשדי: לא עבדי תשובה. לחזור זו ולחוש לדברי חכמים שאסרוהו למכור לעובד כוכבים: עבדי תשובה. וציית ולא מוצין ליה לעובד כוכבים: רעה. רצה: צפריה. דההוא ישראל למיהדר ולמצינן חמרא מיניה: נחלא. צין החולות מקום קשה להילוך: ולא אדריק. לא השיגו. ודומה לו בבלגש בגבעה (שופטים כ) כתרז את בנימין הדיפסוהו מנוחה הדריכיהו ט' צעריהם מקום מנוחתם השיגום השנטיס לבני בנימין: ה"ג לעולם דלא קטיל ובמשמוטא דעבדי לאזלי נפשיה. לקטים השומט ממון מיד בעליו ונמלט והלך וכשרודפין אחריו נלחם ומנל: ענמו ומאבד זה את ממונו: א'

רבינו חננאל (המשך) להם חינוך ללמדו ספר וללמדו אומנות. אלמא כותים לא חשידי ארביעה אלא מאי טעמא מקום שנהוג שלא למכור לכותים בהמה דקה אין מוכרין להן דחיישינן דלמא מוכני אינהו לעובדי כוכבים. ועוד הנאי אין מוכרין להם כלי זיין ואין משחזין להן אפשר דעבדי תשובה כותי לא עבדי תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח כדרך שאסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים ההט רבא בתריה דההוא ישראל החשוד תלתא פרסי בחלא כדי לאהדורי ההוא חמרא דבין ליה ולא אדריכי. וכן אסור למכור ללסטים וישראל זיין וכלי זיין ואצ"ג דלא חשדי למקטל אלא משמטא בעלמא דיומנין דעבדי לאצולי נפשיה מקטלא. ת"ד אין מוכרין להן תריסין.

רבינו חננאל (המשך) להם חינוך ללמדו ספר וללמדו אומנות. אלמא כותים לא חשידי ארביעה אלא מאי טעמא מקום שנהוג שלא למכור לכותים בהמה דקה אין מוכרין להן דחיישינן דלמא מוכני אינהו לעובדי כוכבים. ועוד הנאי אין מוכרין להם כלי זיין ואין משחזין להן אפשר דעבדי תשובה כותי לא עבדי תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח כדרך שאסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים ההט רבא בתריה דההוא ישראל החשוד תלתא פרסי בחלא כדי לאהדורי ההוא חמרא דבין ליה ולא אדריכי. וכן אסור למכור ללסטים וישראל זיין וכלי זיין ואצ"ג דלא חשדי למקטל אלא משמטא בעלמא דיומנין דעבדי לאצולי נפשיה מקטלא. ת"ד אין מוכרין להן תריסין.

^{[פרכאי}

(א) שביעית פ"ה מ"ת, (ב) ס"א רבא, (ג) י"ז לתותא, (ד) מוספתא פ"ג דשביעית ע"ש, (ה) שביעית פ"ה מ"ו, (ו) [מוסף רפ"ג,] (ז) לקמן כב:, (ח) [מוסף פ"ב ד"א], (ט) [נע' חו' לקמן כב. ד"ה מוסק], (י) [במכות ט:], (יא) [בס"א טפס: קא], (יב) [נבא"ש איתא רב פפא], (יג) [מוסף בלפני עור כז"ל], (יד) [ויקרא יט], (טו) [ויקרא כה], (טז) [פנהדרין נא,], (יז) [ז"ל אלא הערים שהם נוחי' הם שם הדניקוהו הדריכוהו השיגוהו כ' וכן פירש"י בשופטים,] (יח) רש"א,

^{[פרכאי}

^{[פרכאי}

הגהות הב"ח
(א) גב' ואין מתייחדין עמהם: (ב) רש"י ד"ה המחרישה וכו' לעבודת קרקע והכא לאו משום שגא דלקמיה קא זצין להו השתא שהרי כל שעה הן מלווין: המורה. פל"א שצו וזרה את הגורן לרוח להעביר הקס וכשאין גורן עודר זה את הקרקע: והדקר. מרא פישור"א: דאיכא למיתלי. כגון בזהמה וסדה ניר דשדה אדם קופץ לקנותו משום דאינו מניו לו כל שעה לקנות ומשום שגא ו' דלקמן קא זצין ליה: דאיכא למיתלי. כגון כלים הללו:

^{[פרכאי}

לעזר רש"י

פל"א [פיל"א]. ינה. פישור"א [פשויו"ר]. מנער. שטור"ק. סד (לכבית רגלים). ציפ"י [צ"י]. סד (לכבית רגלים). ברוי"ש [בריא"ש]. ככלים. פרוי"ש [פרויו"ש]. שלשלאות, אזיקים.

^{[פרכאי}

רבינו חננאל (המשך)

להם חינוך ללמדו ספר וללמדו אומנות. אלמא כותים לא חשידי ארביעה אלא מאי טעמא מקום שנהוג שלא למכור לכותים בהמה דקה אין מוכרין להן דחיישינן דלמא מוכני אינהו לעובדי כוכבים. ועוד הנאי אין מוכרין להם כלי זיין ואין משחזין להן אפשר דעבדי תשובה כותי לא עבדי תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח כדרך שאסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים ההט רבא בתריה דההוא ישראל החשוד תלתא פרסי בחלא כדי לאהדורי ההוא חמרא דבין ליה ולא אדריכי. וכן אסור למכור ללסטים וישראל זיין וכלי זיין ואצ"ג דלא חשדי למקטל אלא משמטא בעלמא דיומנין דעבדי לאצולי נפשיה מקטלא. ת"ד אין מוכרין להן תריסין.